

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАҲСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МИЛЛИЙ РАҶС ВА ХОРЕОГРАФИЯ ОЛИЙ
МАКТАБИ**

“Санъат назарияси ва тарихи” кафедраси

**Маънавий –маърифий, аҳлоқий тарбия ишлари
самарасини ошириш тўғрисида**

ИЛМИЙ МАҚОЛА

*Икрамходжаев Ф.С.
ТДМРХОМ Маънавий-аҳлоқий
ва тарбия ишлари бўйича проректор*

**Маънавий –маърифий, ахлоқий тарбия ишлари самарасини ошириш
тўғрисида**

Икрамходжаев Ф.С.
ТДМРХОМ Маънавий-ахлоқий
ва тарбия ишлари бўйича проректор

Кишилик жамияти ривожланишининг барча тараққиёт босқичларида иқтисодий-ижтимоий масалалар билан бир қаторда маънавиятга оид масалалар доимо муҳим аҳамият касб этади. Жамиятдаги хукмрон мафкуранинг бутун мазмун-моҳияти маънавий-маърифий тадбирлар кўринишида кишилар онгига сингдириб келинган. Аммо мазкур мафкуралар умумбашарий ҳамда миллий қадриятларга қай даражада мос келиши, кўзлаган мақсади билан гуманистик ёки реакцион характер касб этиб бунёдкорлик ёки бузғунчилик ғояларини илгари сурган. Собиқ мустабид Савет иттифоқи мафкураси ўта сиёсийлашгани оқибатида шахс манфаатларидан давлат манфаатларини устун қўйиши натижасида инқирозга юз тутиб, бутун бошли катта империянинг парчаланишига олиб келганига аксариятимиз гувоҳ бўлдик. Шу сабабдан мустақиллигимизнинг илк кунлариданоқ Республикамиз Президентининг раҳнамолигида юртимизда ҳуқуқий-демократик давлат фуқаролик жамияти қуришдек буюк мақсад сари қадам қўйилди. Ўзбекистон халқининг кўп минг йиллик давлатчилик тарихининг энг илғор тажрибаларига, халқимизнинг миллий қадриятларига асосланган ҳолда ўзига ҳос бўлган тараққиёт йўли танлаб олинди.

Жамиятимизнинг бош ғояси сифатида “Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт” ғояси қабул қилинди.” “Миллий истиқлол ғояси” деб номланди. Шу асосда мафкуравий ишлар йўлга қўйилди. Ислоҳатлар амалга оширила бошланди.

Юртбошимиз И.Каримовнинг “Юксак маънавият-енгилмас куч” номли асари маънавий-маърифий ишларни амалга оширишнинг дастур амал манбаси ҳисобланади. Китобда “Маънавият” тушунчасига берилган таърифнинг ўзиёқ мукаммаллиги ва аниқ равшанлиги билан диққатни ўзига тортади шу билан бирга бугун ва эртанги кунда ушбу соҳада амалга оширилиши лозим бўлган ишларнинг маёғи сифатида йўл кўрсатиб турувчи фундаментал асардир. Мамлакатимиз раҳбари мустақиллигимизнинг биринчи қуниданоқ давлатимиз келажаги бўлган ёш авлодни баркамол шахс этиб тарбиялаш масаласини энг устивор йўналиши деб баҳолади ҳамда “Фарзандларимиз кучли, билимли, доно ва албатта биздан кўра баҳтли бўлиши шарт” деган шиорни ўртага ташлади. Шунинг асосида ўзининг бир қатор фармон ва қарорларини қабул қилди.

Бугунги глобаллашув даврида бу масалага қайта-қайта эътиборни қаратар экан 2014 йил 6-февраль куни “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида қўшимча чора-тадбирлар дастури” деб номланган 2124-сонли қарорини қабул қилди. Ёш авлодни миллий истиқлол ғояси руҳида тарбиялаш мақсадида 2006 йил 25-августда 451-сонли “Миллий истиқлол ғояси тарғиботи ва маъданий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Мазкур ҳужжатларнинг барчаси маънавий-маърифий ва аҳлоқий тарбия ишларини самарали ташкил этишининг хуқуқий асосини ташкил этди. Ёшларни “Оммавий маданиятнинг салбий хуружларидан муҳофазалаш, турли норасмий диний-экстремистик оқимлар таъсирига тушиб қолишини олдини олиш, уларда мафкуравий иммунитетни ҳосил қилиш, ўз Ватанига ва миллий қадриятларимизга садоқат руҳида тарбиялашнинг самарали усул ва воситаларини амалга оширишда хуқуқий маданият, аҳлоқий маданият ва соғлом турмуш тарзини шакллантириш каби ғоят муҳим вазифаларга эътиборни қаратиш бугунги кунда ўта долзарб аҳамият касб этмоқда. Айниқса, талаба-ўқувчиларнинг таълим олишлари билан тарбиявий ишларга эътиборни жиддий қаратиш ҳамда бир бутун яхлит ҳолда ташкил этиш ҳар бир соғ кўнгилли раҳбар ва

профессор-ўқитувчининг Ватан, жамият ва давлат олдидаги бурчидир. Баъзи мутассади ва масъул ҳодимларнинг онгида мавжуд бўлган лоқайдлик тушунчаси сабабли буни менга дахли йўқ деб, маънавият-маърифат ва тарбия ишларига иккинчи даражали масала сифатида муносабатда бўлиши, юртимизда ислоҳатларни амалга ошириш йўлида тўсик бўлаётганлиги ҳамда шу билан бир қаторда хатто ўзининг эртанги кунини ҳам катта ҳатар остида қўяётганлигини тушунишлари керак.

Шунингдек, Президентимизнинг куюниб сўзлаган, узоқ келажакни кўра билиб “Таълимни-тарбиядан, тарбияни-таълимдан ажратиб бўлмайди деган шарқона ҳикматли сўзларига ҳар қанча тасанно айтса арзийди ҳамда юкорида тилга олинган баъзи масъулиятсиз замондошларимизни хушёрликка чақиради деб умид қиласман. Ёшлилар тарбиясига бепарво бўлган мамлакатларда содир бўлаётган воқеалар, кулфатлар биз учун ибрат эканлигини асло унутмаслигимиз керак. Қаерда масъулиятсизлик ва лоқайдлик бўлса, ўша ерда маънавият заиф нуқтага айланади. Қаерда маънавият ишига ҳаётий зарурат деб қаралса, ўша юрт тараққий этади, ҳаёт тинч ва осуда фаровон бўлади. Шунинг учун ҳам доно халқимиз “Болани бошидан-ўғлон ёшидан тарбиялаш керак”-деб бежиз айтмаган. Фарзандларимизни тарбиялашда жамоани ролини таъкидлаб “Бир болага еттига қўшни ота-она” деган ҳикматли мақол тарбия иши фақатгина бир киши ёки гуруҳ раҳбари ёҳуд маънавиятчининг иши бўлмай барчамизнинг ишимиз эканлигига қилинган чорлов ҳисобланади. Шу сабабдан бутун педагогик жамоа бу ишга киришмас экан ўша, таълим муассасасида муваффақиятларга эришишдан умид қилмаса ҳам бўлади. Талаба-ўқувчиларимизни баркамол инсон этиб тарбиялашда катталарнинг шаҳсий намунаси жуда катта аҳамият касб этади. Бунинг учун биз тарбиячилар-педагоглар ва ҳодимлар билимли, одобли, маданиятли ва виждонли бўлмоғимиз даркор. Минг афсуски қаторимизда ижро интизомига, лоқал муомала маданиятига амал қилмайдиганлар ҳам меҳнат жамоаси орасида йўқ эмас. Талаба-ўқувчиларимизнинг ташқи қиёфаси, ҳулқ-атвори, маданий

савияси бизнинг меҳнатимиз маҳсулидир. Ўз қиёфамиз турмуш тарзимизнинг улардаги аксиdir. Мисол тариқасида баъзи педагог ёки жўрнавозларимизнинг галстук тақмасдан ёхуд соқол олмаган ҳолда хизмат жойларига келишлари ёки баъзи педагог аёлларимизнинг тор-танқис кийимларни ўzlари кийган ҳолда қўшимчасига, шарқона монталитетимизга тўғри келмайдиган либосларда дарсга келган ўқувчи-талаба қизларга нисбатан замонавийлик, қолаверса, гўзаллик намунаси ҳисоблаб бошқаларни қолоқликда айблашлари ҳам бугунги кунда ёшларимиз маънавиятини издан чиқараётган омиллардан бири ҳисобланади.

Юртбошимиз томонидан ёшлар онгидаги маънавий бўшлиқни албатта тўлдириш зарурлигига жуда катта эътибор қаратилиши бежиз эмас. Қаерда ғоявий бўшлиқ юзага келса, ўша ерда инсон онгини эгаллаш учун кураш бошланади. Бу кураш орқасида жуда катта геосиёсий ва иқтисодий манфаатлар ётганини биз хушёрлик билан ҳис қилишимиз керак. Шу сабабдан дунёдаги баъзи ғаразли марказлар томонидан ёшлар онгидаги бўшлиқни тўлдириш учун турли таҳдидлар қўлланилмоқда. Булар ичida энг ҳавфлиси маънавий таҳдид ҳисобланади. Унинг таъсирини тезкор пайқаш қийин. Аниқланганда анча кеч бўлган ҳисобланади. Айниқса, бугунги кунда ахборат коммуникация технологиялари ривожланган даврда бу нарсани олдини олиш анча мушқул. Шу сабабдан биринчи галда талаба-ўқувчиларда тизимли равишда мафкуравий иммунитетни ҳосил қилишимиз керак, шу билан бир қаторда уларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этишга алоҳида эътибор қаратишингиз зарур. Маънавий-маърифий ва аҳлоқий тарбия ишларини ташкил этишда ҳар бир талаба-ўқувчи билан индивидуал ишлашга кўпроқ эътибор қаратишимиз зарур. Бу албатта маълум қийинчиликни келтириб чиқаради. Аммо самарадорлиги юқори бўлади. Барча талаба-ўқувчиларимизнинг гурух раҳбарларидан ташқари мутахассислардан иборат устозлари бор. Устоз-шогирд тизими бўйича ишни тўғри йўлга қўйсак кўзланган мақсадимизга албатта эришамиз. Бунинг учун олий мактабимизда барча шароитлар мавжуд. Эътиборингиз учун раҳмат!.